

אות זכויות אדם על שם אמיל גרינזוויג

ערב טוב ותודה רבה על השתתפותכם בטקס הערב.

מי שמכירים אותי יודעים שאני רצה למרחקים ארוכים. מאוד. המרוץ הכי ארוך שרצתי בו בינתיים היה ל-216 קילומטרים.

התחלתי לרוץ למרחקים ארוכים בשנת 2005, השנה בה חגגתי יומולדת 30, השנה בה קנת ואני ייסדנו את ארגון גישה והשנה בה ממשלת ישראל ביצעה את תכנית "ההתנתקות", במסגרתה הסיגה כוחות סדירים והתנחלויות מעזה וסגרה את המעברים.

עברתי לתל אביב לעבוד על "פרויקט", יחד עם קנת, להגן על חופש תנועתם של תושבי עזה. ישבתי בעמדה במשרד של קנת ובעזרתו התחלתי לכתוב מכתבים לצבא, עתירות, בקשות למימון והודעות לתקשורת. התמקדנו בחופש תנועה משום שהגבלתו נהיתה, מבחינתנו, אמצעי הדיכוי הדומיננטי של הכיבוש. דבר שמשפיע על מאות אלפי אנשים כל יום, שלגבי רובם – אפילו לרשויות הישראליות אין טענות בטחוניות. חשבנו שיש פוטנציאל לשכנע שמימוש חופש תנועה ייטיב לא רק עם החברה הפלסטינית אלא גם עם החברה הישראלית, שלא מרוויחה שום דבר משיבוש חייהם האזרחיים של שכניה.

מעבר לרצוני לעזור ולמחויבותי למשימה, שום דבר לא היה ברור – לא היעדים ולא הדרך. ואז ראיתי תכנית באינטרנט, טבלת אקסל, לאימון למרתון: כל יום רוצי כך וכך קילומטרים ותוך ארבעה חודשים תגיעי ל-42. לעומת החיים המקצועיים שלי, בענייני ריצה היעד והדרך נראו פשוטים. התחלתי לייצג תושבי עזה בבתי משפט ישראלים והתחלתי לרוץ למרחקים הולכים ומתארכים.

מאז, הריצה נהיתה חלק בלתי נפרד מהעבודה שלי בגישה ומהמחויבות שלי לחופש תנועה. בריצות הארוכות גיליתי את הרוגע שבא מהמאמץ. מכות כפות הרגליים בקרקע, אחת אחרי השנייה, היוו פעולה רפטיבית שהכניסה אותי למצב מדיטטיבי. לפעמים רצתי כדי לפרוק תסכולים – מאבקים בצבא, הפסדים בבית המשפט, פונים שלא יכולנו לסייע להם. לפעמים רצתי כדי לעבד בראש מהלך משפטי זה או אחר. לפעמים רצתי כדי לחגוג את התנועה במרחב - חציית גבולות של עיר, פארק, יער ומטע. המגבלה היחידה היתה הכוח ברגליים וכמות המים והאוכל שנשאתי. ככל שהמרחקים הלכו והתארכו, גיליתי דבר מדהים – אנחנו, בני האדם, מסוגלים להרבה יותר ממה שאנחנו חושבים. וממה שחושבים עלינו.

אני רוצה לשתף אתכם בשלושה עקרונות שלמדתי בעשר השנים שחלפו- עקרונות של ריצה ועקרונות של מאבק להגנה על זכויות האדם.

--

ראשית, החשיבות של החזון. חזון מפוקח, נולד מקושי, כרוך במאמץ אך יפיה. מלהיב. ממריץ לפעולה.

התחלתי ליהנות מריצות ארוכות כשלמדתי לחבק את היופי של המאמץ. למצוא עונג – אקסטזה – במאבק. אחרי עשרות קילומטרים של ריצה, אחרי שעוברים את הכבדות והעייפות של ההתחלה, הגוף והנפש נכנסים למצב של קלות. אני יודעת שלא אשכנע את כולכם בכך. אבל זה באמת קורה! ההתמקדות ביופי של התנועה היא זו שתוביל אתכם קדימה.

כפעילי זכויות אדם, תפקידנו להצביע על הפרות ולנסות לתקן אותן. ההתנגדויות לפעילותנו כה עוצמתיות בין היתר משום שאנו מראים לחברה הישראלית את החלקים המכוערים שלה, של מוסדותיה ונציגיה. אבל אל לנו לשקוע בכיעור.

שיהיה ברור – אנו מדווחים על הפרת זכויות אדם בעזה. בהיסטוריה הקצרה של ארגון גישה חווינו לפחות חמישה מבצעים צבאיים רחבי היקף, סגר שכלל ספירת הקלוריות שרשויות הביטחון ירשו לתושבי עזה לצרוך ודמוניזציה הולכת וגוברת של תושבי עזה עצמם, ש-53% מהם הם ילדים. אבל ניסינו להציב חזון אופטימי, של תקווה – כיצד ייראה העולם, אם לאנשים בעזה תינתן אפשרות לממש את חופש התנועה שלהם. להצביע על היכולת האנושית המדהימה שתצא מהכוח אל הפועל אם ניתן לאנשים את ההזדמנות לממש את שאיפותיהם.

זכור לי מקרה אחד, בשנת 2008, בו נוכחתי לדעת את עוצמת התקווה, גם בהקשר של רמיסת זכויות. רצועת עזה היתה סגורה כמעט הרמטית. הגשנו עתירות, ערכנו דיון בכנסת ושכנענו עיתונאי לערוך כתבה, שהופיעה בעמוד השער של הניו יורק טיימס, על כך שממשלת ארצות הברית ביטלה מלגות פולברייט לשבעה מלגאים בעזה משום שישראל סירבה לאפשר להם לצאת ולהגיע ללימודיהם.

תוך מספר שעות, הידיעה הגיעה למזכירת המדינה דאז, קונדוליזה רייס, שנשאלה מדוע מבטלים מלגות פולברייט לסטודנטים פלסטיניים. היא השיבה שלדעתה זה רעיון גרוע. תוך 48 שעות ממשלת ישראל הסכימה לאפשר לא רק למלגאי פולברייט לצאת אלא גם למאות סטודנטים נוספים שביקשו להגיע לאוניברסיטאות בחו"ל. אף יותר חשוב מההישג הנקודתי היה ההישג התודעתי: בירושלים ובאשתינגטון התחילו להבין שהסגר פוגע בעיקר באזרחים, לרבות אלה שהכי ראויים להערכה.

היה לנו חשוב – ועדיין חשוב לנו – להציג דימוי של תושבי עזה לא כמסכנים או מסוכנים אלא כאנשים רגילים ובלתי רגילים שמבקשים לחיות חיים תקינים.

קהילתנו הקטנה ניצבת בפני דילמה: תפקידנו לחשוף את כיעור הכיבוש ולדרוש אחריות. אבל אל לנו לשכוח את היופי המהמם שקיים בקיום זכויות אדם ובחופש. למען יופי זה כולנו פועלים. והיופי הזה הוא כלי לרתום, להלהיב ובסופו של דבר – להצביע על הדרך קדימה.

-

שנית, ההכרה שהמרוץ הוא מרוץ למרחק ארוך. הידיעה שמדובר במאבק לטווח ארוך מכתובה את האסטרטגיה והקצב. כדי לסיים מרוץ ל-216 קילומטרים, צריך להיות מודעים להיכן אתם נמצאים. הקילומטר העשרים אינו המקום הנכון לנסות לקצר באמצעות ספרינט קטן שיקדם אתכם במספר דקות. תשלמו על כך בהמשך, וביוקר.

במאבק להגנה על תושבי עזה, עלינו לזכור היכן אנו נמצאים- מול הציבור הישראלי, במערכת המשפט הישראלית ובגאיו-פוליטיקה. כיום אנחנו נאבקים על נורמות בסיסיות של אנושיות. עוד לפני שנוכל להצליח במימוש זכויות אדם עבור תושבי עזה –אנו צריכים להזכיר לקהלי יעד עיקריים שתושבי עזה הם בני אדם. לצערי, זה לא מובן מאליו. רצוי לפעול מהמקום בו אנו נמצאים, גם אם הוא אינו המקום בו היינו רוצים להיות. העבודה של גישה משקפת את הבנתנו כי עלינו ליצור את התנאים המוקדמים להגנה על זכויות אדם – הפנמת האנושיות של מי שמוצגים בתקשורת הישראלית ובהוואי הישראלי כאויבים חסרי פנים.

וכשחווים הפסדים – כדאי לנשום עמוק, לחייך, ולהיזכר שאנו בהתחלה של מאבק מאוד ארוך. עלינו להיות עדינים עם עצמנו ועם שותפיו, ולאגור כוחות. כאן זה לא ספרינט.

--

שלישית, הידיעה שאי אפשר להצליח לבד. במרוצים ארוכים, אין רצים שמצליחים אלא צוותים שמנצחים. מעבר לצורך בחברים שיביאו אוכל ושתיה, הרצה הבודדת זקוקה למעודדים, מלווים, מנווטים ביער באמצע הלילה וגם מי שיפעיל את שיקול הדעת כדי להגיד לה אם לדחוף לקו הסיום או לעצור ולנסות במועד אחר.

לא רק קנת ואני ייסדנו את ארגון גישה אלא קהילת זכויות האדם הישראלית כולה. כשהתחלנו סבב התייעצויות בשנת 2004 לא היה מובן מאליו שנזכה לתמיכה, לעידוד ולשותפות מהאנשים והארגונים הוותיקים שנהיו למנטורים עבור גישה ועבורי אישית. הזמן קצר בשביל לנקוב אפילו במחצית מהשמות אבל רוב האנשים נוכחים כאן הערב - לרבות הועד הנוכחי, מייסדים, חברי ועד קודמים וחברי ועדת הביקורת שתרמו מתבונתם ומניסיונם. תודה לצוות הנוכחי ולאנשי הצוות הקודמים של גישה, במיוחד אלה שהפגינו סבלנות בזמן שלמדתי את העקרונות הבסיסיים של ניהול (שלום, נעם ולנא). מאנשי הצוות של גישה לדורותיהם למדתי לקח חשוב: אם מוצאים אנשים מוכשרים שמחויבים למציונות – הם יעשו נפלאים וימשכו אנשים מצינים נוספים לצוות.

תודה רבה למחלקה המשפטית של גישה ולשאדי בטחיש שדאגו שהאנשים הכי יקרים לי יגיעו היום לטקס.

אקדיש תודה מיוחדת למוקד להגנת הפרט שאירח אותי במשרדים שלו, כדי שאלמד מהניסיון העשיר של אנשיו; העיתונאית עמירה הס שכתבה וכותבת על האנשים שהרבה קוראים היו מעדיפים לשכוח; איתן דיאמונד על המנהיגות החדשה והמרעננת שהוא מכניס לארגון ועל העומק, התבונה והיצירתיות בהם הוא ניגש לתפקיד; והתורמים של גישה – אני רואה כאן את אלי ואת ג'ולי – שהאמינו בארגון ובחזון שלו. אני רוצה גם להודות לעמיתים וללקוחות של גישה בעזה, שלא יכלו להגיע הערב, על הדרך האצילית בה הם עומדים על זכויותיהם.

לפני **שאסיים**, אני רוצה להכיר הכרת תודה עמוקה למורי, שותפי וידידי הקרוב, קנת מן. כשהתחלנו לדבר, בשנת 2004, על האפשרות של עבודה משותפת, הנחתי – רציתי – שקנת יציע לי לעבוד אצלו. לקח לי זמן להבין שהוא מציע משהו הרבה יותר גדול ומאתגר - שותפות. קנת התעקש לדחוף אותי אל מעבר לגבולות היכולת שלי. כשלא ידעתי את הדרך – הוא אמר לי, בדרכו המרגיעה והמתעקשת, פשוט לפעול ולסמוך על כך שהחזון יתבהר תוך כדי עשייה. ברגעים הרבים בהם חוויתי חוסר בטחון – נשענתי על הביטחון של קנת- בי ובפרויקט שנהיה ארגון יפיפה שקוראים לו "גישה".

אני רוצה להודות לאגודה לזכויות האזרח, שכל שנה מעניקה את האות המהמם הזה תוך הכרה בצורך לשמח באנשים ובארגונים שפועלים למען חברה טובה יותר. תודה לאגודה שהיא משלבת, בתוך הזכרון על רצח מתועב, חגיגה של דרכו וערכיו של אמיל גרינזווייג.

כבוד הוא לי להיות השותפה שלכם לחזון של חופש ולחגיגה של תנועה. תודה רבה.